

John M. Perkins: Túl a jótékonyágon

1993, Grand Rapids, Michigan: Baker Books

2. fejezet: A gyors megoldásoktól az együttérzésig (részletek)

Eddie frissen végzett egy kiváló egyetemen, és igen motivált fiatalember volt, aki azt gondolta, hogy ismeri a megoldást a városi szegény közösség problémáira. Míg velem dolgozott, sok mindenben segített nekem. Ugyanakkor Eddie azt hitte, hogy a környék szegényeinek gondjait egy-két év alatt meg lehet oldani. Amikor rájött, hogy az általa kitalált megoldás nem képes orvosolni a problémákat, elköltözött New Yorkba, és sikeres karriert épített egy reklámcégnél. A sors fintora, hogy reklámügynökként épp azokat a készségeit használta, amelyeket a szegényekkel dolgozva sajátított el: ezúttal arra, hogy még inkább kizsákmányolja őket. Mivel mi feketék több alkoholt, dohányt, tévéműsort és filmet fogyasztunk, mint a többi amerikai, Eddie nem tágít mellőlünk. A fogyasztókat a kőkemény profit érdekében kihasználva maga is hozzájárul a problémákhoz, amelyeket egykor megoldani igyekezett.

A gyors megoldás illúziója

Eddie példája jól mutatja, milyen hibákba esnek azok, akik gyors megoldásokkal igyekeznek orvosolni az amerikai szegények helyzetét, pedig ez nem az a helyzet, amelyen rövid idő alatt és fájdalommentesen segíteni lehetne. Időbe telik elősegíteni, kinevelni azt, amire a városi szegényeknek a leginkább szükségük van: közülük származó vezetőket. A gyors megoldások valójában nem szolgálják az emberek fejlődését és növekedését.

A gyorsmegoldás-alapú megközelítés egyfajta „mi és ők” dinamikát alakít ki: „Mi, a jötevők, rendelkezünk a megoldással, amelyre a szegényeknek szükségük van.” Ez a hozzáállás azt

feltételezi, hogy vannak, akik, bár nem a szegények között élnek, valami miatt mégis jobban tudják, hogy mire van szükségük a helyi közösségeknek. De amíg személyesen nem állunk vállt vállnak vetve Amerika szegényeivel, addig nem tudjuk felfogni, hogyan nyer értelmet ebben a közegben az evangélium. Csak amikor a „ti, ők, övök” „mi, miénk”-ké alakul, akkor láthatjuk tisztán a szegényeket sújtó valódi problémákat, és akkor kezdetünk valódi megoldásokat keresni.

A gyors megoldást kereső aktivisták szemlélete szerint az embereket valamilyen módon meg lehet javítani. Bob Lupton, egy atlantai közösségfejlesztő keresztény mozgalom vezetője így fogalmaz:

„Elkezdtem megérteni, hogy az emberek megjavítása veszélyes üzem. A megjavítás azt jelenti, hogy én tudom, milyennek kell lennie a végső formának, mintha valamilyen lelki fogszabályzót adnék az embereknek, tudva, hogy hol kell meghúzni a drótokat a tökéletes mosoly elérése érdekében. Amikor meg akarok valakit javítani, formálom őt: az értékrendemmel, a doktrínáimmal, a higiénémmel, a gyereknevelési és házvezetési szokásaimmal, a szókincsemmel, a táplálkozásommal, és egy sereg más dologgal. A megjavítás azt jelenti, hogy a magam képére formálok valakit, aki egyedi és adott esetben egy teljesen más formában virágozhat ki igazán. Ez veszélyes üzem, mert megakadályozhatja vagy félreviheti a másik ember növekedését. És akaratlanul is beleavatkozik abba a munkába, amit Isten saját magának tart fenn.”¹

Világos, hogy az Írás szerint Isten folyamatosan dolgozik azon, hogy átformálja embereket, hogy azok a Szentlélek gyümölcseit

teremjék. Amikor az emberek azt hiszik, hogy tudják, mit kell megjavítani, tévednek. Bizonyos dolgok, például a gyerekek elhanyagolása vagy bántalmazása, az iskolából való kimaradás vagy a családok szétesése egyértelműen megoldást kíván. Aki nem a szegény közösségben él, és nem hagyja, hogy a probléma a részévé váljon, akkor talán látja, mit kell megjavítani, de nem érti, hogyan jutott idáig a közösség. A megértés hiánya pedig érvényteleníti megközelítését.

Néha, amikor a kertvárosi gazdagok eljönnek a környékünkre, és meglátják az utcai szemetet, azt mondják: „Itt egy alapos szemétszedésre van szükség!”. Úgyhogy körbejárják a környéket, és megpróbálják beszervezni az embereket. Aztán amikor senki nem csatlakozik, azt mondják: „Itt az a gond, hogy senkit nem érdekel, hogy tisztán tartsa a környezetét”.

Nyilvánvaló, hogy a környéket fel kell takarítani. De ez az igény csak tünet: sokkal mélyebb, kielégítetlen igények tünete, amelyekkel senki nem foglalkozik, és amelyek néhány napon belül a korábbi állapot visszatértét eredményezik az utcákon. Amikor az emberek nem reménykedhetnek benne, hogy közösségük sorsa – vagy akár csak a sajátjuk – jobbra fordul, a reménytelenség számtalan módon manifesztálódik. Mivel nincs semmi kilátásuk arra, hogy valaha üzletet nyissanak az utcájukban, vagy tulajdonosai legyenek a háznak, amelyben élnek, nem látják értelmét, hogy iskolába járjanak vagy dolgozzanak, és a napokat az utcán tengve töltik. „Ha nincs kijelentés, elvadul a nép” – mondja a Biblia (Péld 29,18). Érthető persze, hogy nagy a kísértés a felszín kapirgálására. A környéket egy hétvége alatt gyönyörűen ki lehet takarítani, de az, hogy a

közösségnek méltóságot adjunk, rávegyük őket a felelősségvállalásra, már sokkal hosszabb távú elköteleződést kíván.

Végül, a gyors megoldások keresése arra sarkallja az aktivistákat, hogy nagy sietségükben csak a nyilvánvalóan rossz dolgokra fókuszáljanak, ennek következtében pedig szem elől veszítik azt, ami a városi szegények közösségében jó, sőt csodálatra méltó. A drogok, a munkanélküliség, a bűnözés és az apa nélkül felnövő gyerekek problémáira fontos odafigyelni, és ezt meg is teszik. De mivel idejük véges, a gyors megoldásban bízók észre sem veszik az örömet, a nevetést, a gyerekek szeretetét, a történeteket, a természetes szépséget, a gyerekekben rejlő, még fel nem fedezett potenciált. Elkerüli figyelmüket az a lenyűgöző lelkierő és kitartás, amellyel az idős, helyi szentek szembenéznek pusztító körülményeikkel, és amely segít nekik Krisztus reménységében élni életüket. Aki képes meglátni ezeket a szépségeket, amíg a városi szegények között Isten országának építésének fáradozik, annak szívét és lelkét inspirálják és bátorítják ezek a tapasztalatok. [...]

Ahelyett, hogy gyors megoldásokat kínálgatnának, a kertvárosi gazdagoknak, bármilyen színű is a bőrük, meg kell hallaniuk Isten elhívását, és válaszolniuk kell rá: közvetlen, személyes kapcsolatba kell lépniük a szegényekkel, hogy megismerjék valódi igényeiket. Ennek leghatékonyabb módja az azokkal való együttélés, akiknek szolgálatára vagyunk hivatottak. Amikor felfedezzük, mely szükségletei nem elégítetnek ki ezeknek az embereknek, és igényeiket magunkévá tesszük, elkezdhetjük a valódi, tartós változás elősegítését ezekben a közösségekben.

A közösségből származó vezetők fejlesztésének nagy kérdése ez: „Hogyan erősítsük meg az emberek méltóságát, hogyan

motiváljuk őket, hogyan segítsünk nekik felelősséget vállalni saját életükért?” Amikor megmerítkezünk az emberek szükségleteiben, olyan bizalmi kapcsolatot alakíthatunk ki, amely aztán a mélyebb problémákkal való szembenézésre is felhatalmaz minket.

Jézus találkozása a samáriai asszonnal

A történet, amelyben Jézus a kútnál a samáriai asszonnal találkozik (Jn 4), utat mutat számunkra a szegényekkel való mélyebb kapcsolat kialakításához.

A zsidók számára a samáriaiak társadalmon kívüliek számítottak, kirekesztettek, a mai gettókhoz voltak hasonlatosak. Amikor a zsidók Jeruzsálemből Galileába mentek, a Samárián átvezető közvetlen út helyett inkább kerülőt tettek. Jézus azonban nem: egyenesen besétált Samáriába. A nehéz helyek felkeresése általában szándékolt döntés eredménye. Nekünk azt a kérdést kell feltennünk Istennek: „Hova, milyen Samáriába hívsz engem, Uram?!”

Amikor Jézus találkozott vele a kútnál, tudta, hogy a samáriai asszony elsődleges igénye a kútból való víz, és nem is hagyta ezt figyelmen kívül csak azért, hogy azonnal kielégíthesse mélyebb sóvárgását az örök életre. Először nem azzal szólította meg az asszonyt, hogy „bűnös vagy”, „be kell fogadnod engem az életedbe”, vagy „Isten szeret és csodálatos tervei vannak veled”, esetleg „ha elég hited van, annyi vizet ihatsz, amennyit csak akarsz”.

Ehelyett azt mondta: „Adj innom!” (Jn 4,7b). Nem azzal kezdte, hogy „tudok neked segíteni”, hanem azt akarta az asszony tudomására hozni, hogy neki is van módja segíteni Jézusnak. A zsidók megvetették a samáriaiakat, és távol tartották magukat tőlük, így az asszonnal való beszélgetés és a tőle való segítségkérés által

– amellyel demonstrálta, hogy az asszonynak is birtokában van valami értékes, amelyet megoszthat övele – Jézus megerősítette az asszonyt méltóságában, és lebontotta a bizalmatlanság falát.

A szegényeket és a gazdagokat ma is masszív, kölcsönös bizalmatlanság választja el, amely csak úgy bontható le, ha méltóságot adunk az embereknek, és szükségleteikkel együtt szeretjük őket. Több mint harmincöt év szolgálat során arra jöttünk rá, hogy az egyik igényt, amelyhez kapcsolódva jól lehet az embereket szeretni, a gyerekeik jelentik. Mivel szeretjük a gyerekeket, a szülők is elkezdenek minket tisztelni, és odafigyelnek lelki motivációinkra.

Ennek a samáriai asszonynak, aki ismerte a zsidók és samáriaiak közti történelmi ellentétet, szüksége volt rá, hogy megértse Jézus motivációit. Azoknak, akik segítséget kapnak, nagyon fontos, hogy értsék a motivációt. Miért teszünk erőfeszítéseket azért, hogy együttérzést mutassunk az iránt, aki segítséget szenved? A szegények nagy szakértők a büntudat felismerésében és kihasználásában is. Az asszony azt kérdezte: „»Hogyan? Te zsidó létedre tőlem kérsz inni, mikor én samáriai vagyok?« Mert a zsidók nem érintkeztek a samáriaiakkal” (Jn 4,9). Ő maga hozta fel a faji kérdést, és egészen biztos: ha kiszagolta volna, hogy Jézust a büntudat motiválja, ki is használta volna azt. De mivel Jézus elnyerte bizalmát, hiszen kockázatot vállalva és meggyőződésből cselekedett, beszélt az asszonyhoz, és megerősítette őt, a nő képes volt megszabadulni a régi, faji előítéletek által meghatározott, rasszista örökségtől. Jézus válasza így hangzott: „Ha ismernéd az Isten ajándékát, és hogy ki az, aki így

szól hozzád: Adj innom! te kértél volna tőle, és ő adott volna neked élő vizet” (Jn 4,10).

Az „élő vízről” hallva az asszony rögtön kérdéssel felelt: „Uram, merítő edényed sincs, a kút is mély: honnan vennéd az élő vizet?” (Jn 4,11). Jézus rátapintott, ráérezett az asszony által megélt hiányra, és immár megmutathatta neki, hogy bizony vannak mélyebb szükségletei is. Nem nevezte bűnösnek, hanem szeretetében fogadta, hogy ő maga ismerhesse fel legmélyebb igényeit, szükségleteit.

Jézus így válaszolt az asszony kérdésére: „Aki ebből a vízből iszik, ismét megszomjazik, de aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik, mert örök életre buzgó víz forrásává lesz benne” (Jn 4,13-14). Erre az asszony azt kérte: „Uram, add nekem azt a vizet, hogy ne szomjazzam meg, és ne kelljen idejárnom meríteni” (Jn 4,15). Azzal, hogy tudatosította az asszony által érzett hiányt, Jézus megnyitotta a lehetőséget, hogy mélyebb, lelki szükségleteire is rámutathasson. Mivel elnyerte az asszony bizalmát, és az immár elhitte, hogy szereti és gondja van rá, rátérhettek a dolog lényegére. Jézus ezen a ponton szólította fel az asszonyt: „Menj el, hívd a férjedet!” (Jn 4,16). A asszony válaszára – nincs férje – pedig kertelés nélkül tette nyilvánvalóvá: tudja, hogy öt volt neki, most pedig egy olyan férfival él együtt, aki nem a férje. Ezáltal a megértés mélyebb rétegét nyitotta meg az asszony előtt, aki végül kijelentette: „Tudom, hogy eljön a Messiás” (Jn 4,25). Erre Jézus így felelt: „Én vagyok az, aki veled beszélek” (Jn 4,26). Az asszony ezután visszatért a városba és embereket hívott magával, hogy jöjjenek, és találkozzanak Jézussal, akiben ezután sok samáriai is hinni kezdett.

Jézus közvetlenül az emberekhez megy oda, szereti és megerősíti őket. Mivel bíznak benne, hinni is kezdenek benne. Jézus az emberek igényeit középpontba helyező szolgálata fontos példa számunkra is. Jézus a samáriai asszony legmélyebb hiányára tapintott rá (méltóságában erősítette meg), erre a hiányra reagált szeretetével (példátlan módon beszélgetést kezdeményezve vele), magáévá tette igényét (maga is vizet kért), végül pedig megosztotta vele „csodálatos tervét”, amely segítette az asszonynak felismerni mélyebb szükségleteit.

Notes

[←1]

Lupton, B. (1989) *Theirs is the Kingdom: Celebrating the Gospel in Urban America* [Ővék az ország: az evangélium öröme a városi Amerikában]. San Francisco: Harper. 46. oldal.